

گزارش شش ماه
افغانستان کشور خطرناک برای خبرنگاران و رسانه ها
جنوری الی جون ۲۰۱۷

- ۱.....مقدمه
- ۲.....آمار خشونت ها در شش ماه اول سال ۲۰۱۷ میلادی
- ۳.....ارقام خشونت به ترتیب نوعیت
- ۳.....عواملان خشونت
- ۴.....تعقیب قضایای خشونت علیه خبرنگاران توسط کمیته
- ۵.....عدم دسترسی به معلومات (ارایه معلومات غیر موثق، کهنه و کلیشه یی از سوی مسوولان دولتی)
- ۶.....مشکلات درون سازمانی و اداری خبرنگاران افغانستان
- ۶.....سهل انگاری رسانه ها در قسمت مصونیت کارمندان شان
- ۶.....اعمال خشونت در برابر خبرنگاران و رسانه ها
- ۷.....نگاهی بر وضع کاری خبرنگاران زن در افغانستان
- ۹.....نتیجه گیری
- ۱۰.....پیشنهادات

مقدمه

شش ماه اول سال ۲۰۱۷ همانند نیمه سال پار برای خبرنگاران افغانستان سال خوبی نبود. با افزایش میزان نا امنی و بی ثباتی در کشور، تهدیدها و چالشها نیز علیه خبرنگاران و رسانهها با وصف یکتعداد تدابیر از جانب حکومت افغانستان در قسمت بهبود امنیت و مصونیت خبرنگاران، افزایش یافته است.

آزادی بیان و رسانهها در برابر تهاجم توسط جوانب مختلف خصوصاً گروههای تروریستی قرار داشته و خطر از دست دادن این حق کماکان در کشور وجود دارد. از میان گروههای تروریستی میزان تهدید و خشونت داعش علیه رسانهها و خبرنگاران افزایش یافته است. در آخرین مورد این گروه بالای تلویزیون ملی در شهر جلال آباد در ماه می ۲۰۱۷ حمله ور گردید که باعث کشته شدن ۴ تن از کارمندان این نهاد شد. این حمله و تهدیدات مکرر این گروه علیه رسانههای ولایت ننگرهار نگرانی جدی را در میان محافل خبری آن ولایت و ولایات همجوار آن بوجود آورده است.

عدم جدیت حکومت نسبت به حفظ ارزش آزادی بیان و آزادی رسانهها نه تنها به نگرانیها افزوده بلکه فرصت را برای کسانی که مخالف این ارزشها میباشند، ایجاد نموده تا کار رسانهیی و آزادی بیان را سرکوب نمایند. کم توجهی حکومت نسبت به حفظ دست آورد سکتور رسانهها و آزادی بیان حدس و گمانهای را به وجود آورده که دولتمردان کشور به ارزش کار رسانهیی در جامعه و نقش آن در بهبود حکومتمداری خوب، تقویه دیموکراسی و ارتقای حقوق بشر اعتقاد ندارند. از سوی دیگر تداوم چالش دسترسی به اطلاعات سوّ ظن جامعه خبرنگاری را نسبت به تعهد حکومت مبنی بر حفظ کار آزاد رسانهیی، چرخش ازاد معلومات و آزادی بیان بیشتر ساخته است.

این گزارش نهمین گزارش کمیته مصونیت خبرنگاران افغان بوده که آمار خشونت علیه خبرنگاران را در شش ماه اول سال ۲۰۱۷ میلادی مستند ساخته است. این گزارش بر علاوه مطالعه وضع مصونیتی خبرنگاران، بصورت مختصر در مورد وضعیت آزادی بیان و روند اطلاع رسانی در سراسر کشور در نیمه اول سال ۲۰۱۷ نیز پرداخته است. شایان ذکر است که ثبت قضایا مطابق به پالیسی کمیته در مورد قضایای خشونت علیه خبرنگاران صورت گرفته و صرف قضایای تهدید و خشونت های ایکه به ارتباط کاری خبرنگاری صورت گرفته و یا در جریان کار خبرنگاری رخ داده ، ثبت شده است.

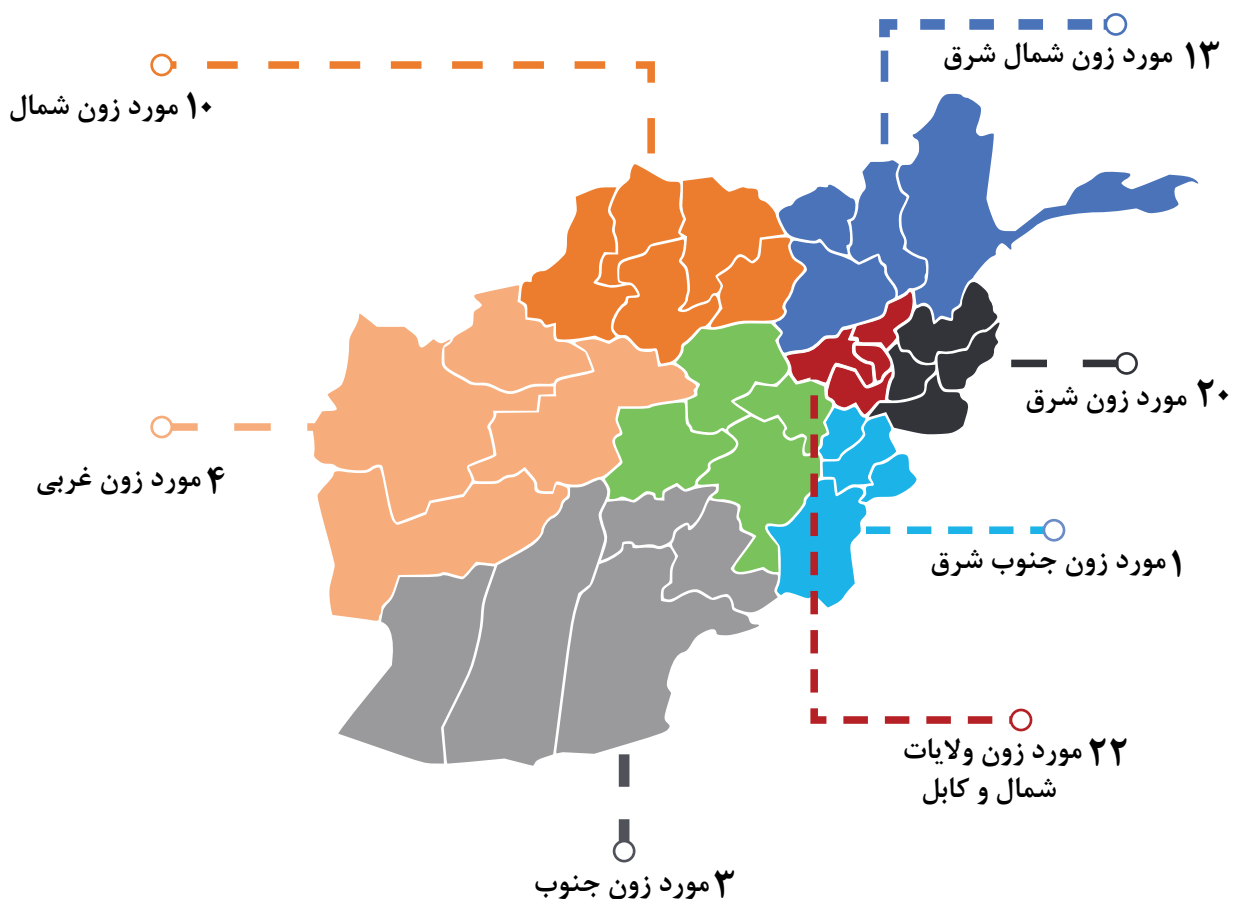
در شش ماه اول سال ۲۰۱۷ میلادی کمیته ۷۳ قضیه را که شامل قتل، لت و کوب، مجروحیت، توهین و تحقیر، تهدید و بازداشت های مؤقت میباشد، ثبت نموده است. آین آمار افزایش ۳۵ درصدی را نسبت به شش ماه سال ۲۰۱۶ که در آن ۵۴ قضیه بوقوع پیوسته بود، نشان میدهد. درین مدت ۱۰ خبرنگار و کارمند رسانه یی کشته شده است، امریکه نگرانی جدی کمیته مصونیت را نسبت به رقم بلند قتل خبرنگاران در کشور به وجود آورده است. گروه های تروریستی طالبان و داعش مسؤل تمام واقعات قتل میباشند. کشته شده گان بصورت مستقیم و یا در حملات تروریستی توسط گروه های تروریستی طالبان و داعش کشته شده اند. در حمله بالای تلویزیون ملی در ننگرهار که توسط گروه داعش در ماه می انجام یافت ۴ نفر کارمندان این رسانه کشته شدند. در حمله ایکه در ماه مارچ بالای پارلمان صورت گرفت، ۲ نفر از کارمندان تلویزیون پارلمان کشته شدند، و در حمله بزرگ موتر بمب مقابل سفارت آلمان ۴ نفر خبرنگار و کارمند رسانه یی جان های خود را از دست دادند.

دراین شش ماه همانند سال های گذشته، بیشتر خشونت ها در برابر خبرنگاران از نظر کمی توسط افراد حکومتی و نیرو های امنیتی صورت گرفته است. ایشان مسؤل ۳۴ مورد خشونت بوده که ۴۶ فیصد تمام موارد خشونت را تشکیل میدهد. خشونتی ایکه از جانب منسوبین حکومتی اعمال میگردد بیشتر به دلیل پرده برداری خبرنگاران از عملکرد غیر قانونی این اشخاص و نهاد ها میباشد.

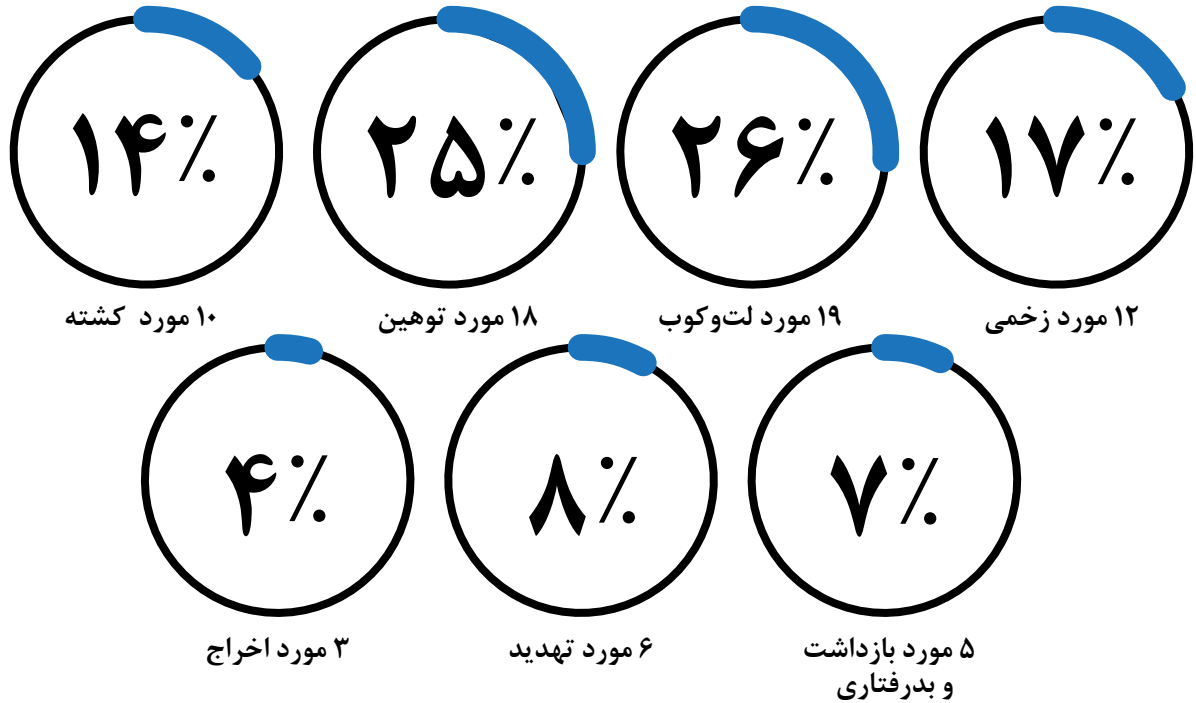
گروه های تروریستی طالبان و داعش در رده دوم از منظر کمی قرار دارند، مگر خشونت ایکه این گروه ها اعمال مینمایند به مراتب خونین تر و شدید تر میباشد، چنانچه ایشان مسؤل تمام موارد قتل خبرنگاران میباشد. تهدید و خشونت گروه های تروریستی علیه خبرنگاران رو به افزایش میباشد. این گروه ها عمدتاً بدلیل عدم همکاری رسانه ها و خبرنگاران به خواست های ایشان در مورد پوشش اخباریکه از طرف این گروه ها به رسانه ها داده میشود مورد تهدید قرار میگیرند. مخالفت ایدیولوژیک این گروه ها با رسانه ها و نقش مهم رسانه ها در آگاه سازی جامعه نیز دلیل دیگر تهدید رسانه ها توسط این گروه ها میباشد.

علاوه بر گروه های تروریستی و افراد حکومتی، در بعضی از موارد نمایندگان مجلس، اعضای شوراهای ولایتی، والیان، زورمندان و افراد ناشناس نیز باعث خشونت در برابر خبرنگاران شده اند. این گروه ها نیز خبرنگاران و رسانه ها را اغلباً بدلیل پرده برداری خبرنگاران از اعمال سو ایشان مورد تهدید قرار میدهند.

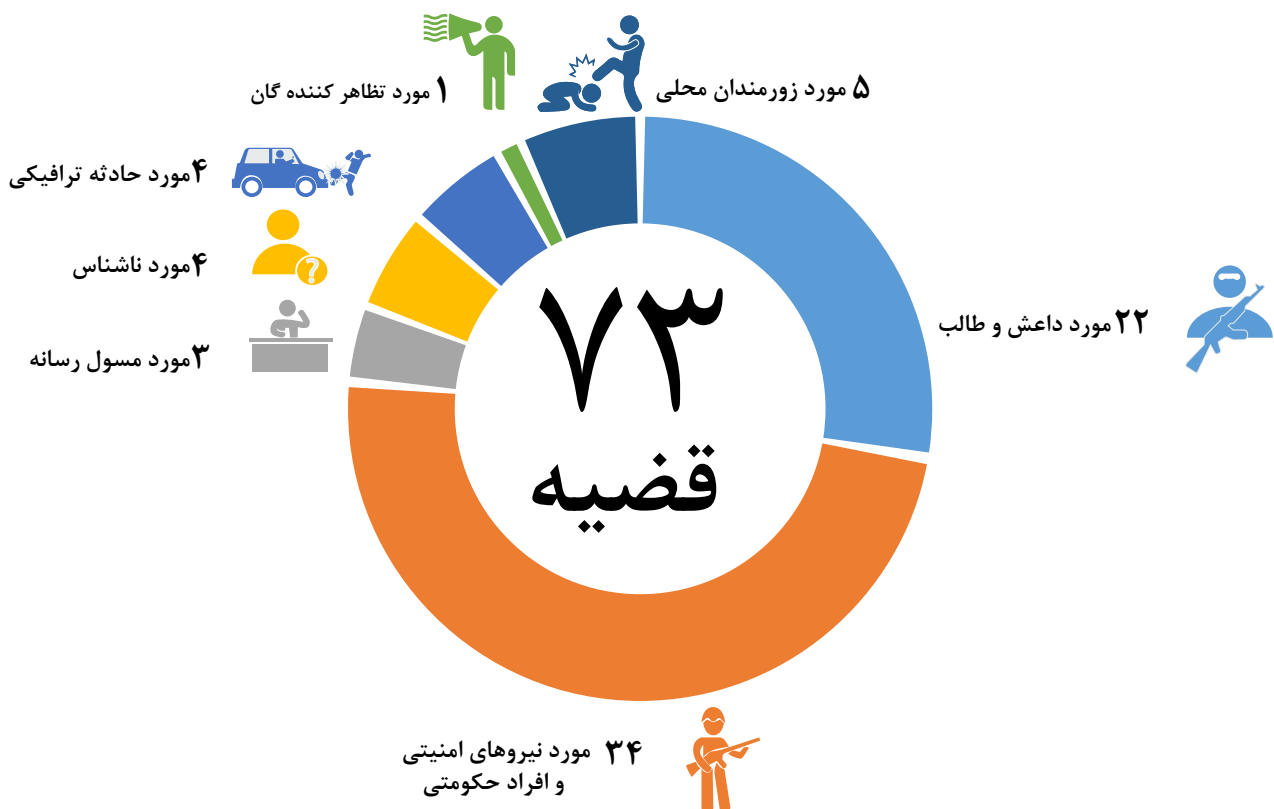
آمار خشونت در برابر خبرنگاران از به ترتیب زون های مختلف افغانستان قرار ذیل می باشد:

ارقام خشونت به ترتیب نوعیت

عواملان خشونت

تعقیب قضایای خشونت علیه خبرنگاران توسط کمیته

فرید تنها خبرنگار آژانس خبری پژواک به تاریخ ۸ مارچ سال ۲۰۱۷ میلادی پس از نشر گزارش در مورد غصب زمین از سوی عصمت الله عضو شورای ولایتی پروان اخطار داده شده و توهین گردید. این خبرنگار تهدید به مرگ شد. پس از مراجعه این خبرنگار به کمیته، برای یک مدت وی از ولایت پروان به کابل از سوی کمیته انتقال داده شد. کمیته در مورد قضیه این خبرنگار با طرف نموده و مشکل ایشان رفع شد. تا پایان مشکل، کمیته خبرنگاریاد شده را تحت حمایت قرارداد.

به تاریخ ۱۷ می سال ۲۰۱۷ میلادی گروه داعش بر ساختمان رادیو تلویزیون ملی ننگرهار حمله نمود که چهار تن شهید و یک تن دیگر زخمی شد. کمیته پس از وقوع حادثه برای خانواده شهدا کمک نقدی کرد و یک تن زخمی را برای مداوی به کابل انتقال داد و مصارف مداوی شخص مذکور را به عهده گرفت. همچنین برای سایر کارمندان رادیو تلویزیون ملی ننگرهار که در این حادثه صدمه روحی دیده بوده اند در شهر جلال آباد و کابل جلسات روان درمانی را برگزار کرد.

فواد تلاش خبرنگار و سید جاوید سادات تصویر بردار تلویزیون آرزو با دو تن از همکاران دیگر شان به تاریخ ۲۵ ماه می سال ۲۰۱۷ میلادی نزد والی بغلان به مصاحبه رفته بودند که در حین مصاحبه والی آنها را بدلیل پرسش در مورد مشکلات امنیتی ولایت مذکور به ویژه معاهده دند غوری که با طالبان صورت گرفته بود مورد توهین و تحقیر قرار داده و خواهان حذف مواد ضبط شده شان گردیده بود، اما هنگامی که خبرنگاران تلویزیون آرزو در مقابل خواست والی مقاومت نمودند، هر چهار آنها حدود دو ساعت به صورت غیر رسمی در دفتر والی توقیف شدند که پس از اطلاع، نماینده کمیته در زون شمال شرق با والی بغلان و قومندانی امنیه بغلان صحبت نموده که در نتیجه خبرنگاران مذکور آزاد و به الی ولایت بلخ بگونه مصون انتقال داده شدند.

زیار خان یاد خبرنگار طلوع نیوز در شرق با چند تن از خبرنگاران دیگر به تاریخ ۱۳ ماه جون سال ۲۰۱۷ میلادی که می خواستند گزارشی از تاخیر کار ساخت خط دوم شاهراه کابل-جلال آباد تهیه کنند از سوی محافظان شرکت سرکسازی که قرارداد ساخت و ساز این شاهراه را گرفته است مورد لت و کوب قرار گرفته و برای مدت کوتاهی هم در یک اتاق به صورت غیر قانونی زندانی شدند. نماینده ساحوی کمیته مصونیت در شرق کشور این موضوع را با مسوولان ولایتی مطرح کرد که در نتیجه این دادخواهی سه تن از کارمندان شرکت سرکسازی از سوی پولیس بازداشت شدند و خبرنگاران مذکور نیز از زندان غیر قانونی آزاد شدند.

به همین منظور کمیته مصونیت، برنامه روان درمانی برای خبرنگارانی که در معرض حمله های تروریستی قرار گرفته و یا آسیب روانی دیده اند، را روی دست گرفته است که تاکنون بیش از ۵۰ تن از خبرنگاران درمان شده و آموزش های لازم را فرا گرفته اند. قرار است براساس این برنامه ۷۰ خبرنگار دیگر از سراسر کشور تحت مراقبت و روان درمانی قرار گیرند.

عدم استفاده از تدابیر ایمنی و وسایل مورد ضرورت در محلات رویداد ها و خطوط جنگ، خبرنگاران را بیشتر در معرض خطر جدی قرار میدهد. کمیته مصونیت دوره های آموزشی را در این زمینه برگزار نموده و برای برخی از رسانه ها واسکت های ویژه با نوشته (ژورنالیست) نیز تهیه کرده است.

عدم دسترسی به اطلاعات (ارایه اطلاعات غیر موثق، کهنه و کلیشه‌ی‌ی از سوی مسوولان دولتی)

عدم دسترسی به اطلاعات نیز از چالش‌های جاری در سال روان بوده و این نقیصه برطرف نشده است، اکثر سخنگویان دولتی و اولیای امور چه در مرکز و ولایات از دادن پاسخ و ارایه اطلاعات دقیق و به موقع به خبرنگاران طفره رفته سعی می‌کنند، معلومات کتمان شود.

مطابق ماده پنجاه قانون اساسی دسترسی به اطلاعات حق هر افغان است و با جود قانون دسترسی به اطلاعات این حق تا هنوز برای مستحقین آن نرسیده و دشواری‌های زیادی در این زمینه وجود دارد.

شکایت اکثریت خبرنگاران از مسوولان دولتی این است که ایشان معلومات و اطلاعات لازم را به موقع در اختیار خبرنگاران قرار نمی‌دهند. به عنوان مثال می‌توان از چرخش اطلاعات در حمله تروریستی که بر بیمارستان سردار محمد داود خان (چهارصد بستر اردو) صورت گرفت یاددهانی کرد. متعاقب این حادثه، اطلاعات لازم به موقع در اختیار خبرنگاران قرار نگرفته و خبرنگاران مجبور شدند از معلومات شاهدان عینی استفاده کنند. همچنان در حمله‌ای که بر قول اردوی ۲۰۹ شاهین در ولایت بلخ صورت گرفت سخنگوی رسمی ارتش تعداد تلفات را هشت نفر گزارش داد در حالی که بیش از صد نفر در آن حمله جان باختند.

پس از این دو رویداد، خبرنگاران مسوولان دولتی و سخنگویان حکومتی را متهم به عدم ارایه معلومات درست، به موقع و دقیق نمودند. این اعتراضات را برخی از خبرنگاران در نشست مستقیم با شماری از سخنگویان حکومتی که به ابتکار کمیته مصوونیت در کابل برگزار شده بود، مطرح نمودند. خبرنگاران از همکاری و هماهنگی میان سخنگویان و سایر مسوولان دولتی نیز شاکی بودند، در این نشست خبرنگاران خواستند تا صلاحیت‌ها و مسوولیت‌های سخنگویان دولتی مشخص گردد، تا آنها بتوانند در ارایه اطلاعات و معلومات براساس صلاحیت‌های خویش تصمیم به موقع اتخاذ نمایند.

براساس قانون دسترسی به اطلاعات، ادارات دولتی باید شخصی را مؤظف نمایند که مرجع مسوول اطلاع رسانی باشد، که این نقیصه هنوز هم در شمار زیادی از ادارات دولتی محسوس می‌باشد. مثلاً تا هنوز دادگاه عالی کشور و ریاست عمومی اداره امور ریاست جمهوری سخنگوی رسمی ندارند لذا خبرنگاران برای گرفتن معلومات از این دو ارگان نمی‌دانند به کجا و به کی مراجعه نمایند.

هکذا براساس قانون دسترسی به اطلاعات کمیسیون نظارت بر تطبیق این قانون تشکیل شده است اما این کمیسیون به دلیل عدم استقلالیت مالی و اداری متاسفانه نمی‌تواند چگونگی دسترسی به اطلاعات نظارت دقیق نموده و پالیسی‌های مناسب گسترش دسترسی به اطلاعات را تدوین نماید، پیشنهاد خبرنگاران در مورد کمیسیون نظارت بر دسترسی به اطلاعات تعدیل قانون بوده و افزایش صلاحیت‌های کمیسیون مؤظف را می‌خواهند.

دسترسی به اطلاعات در ولایات هم از مشکلات جدی خبرنگاران ولایتی محسوب می‌شود در برخی از ولایات، والیان و سخنگویان برای ارایه معلومات و اطلاعات میان خبرنگاران تبعیض قایل اند. به این معنی که هرگاه خبرنگار روابط شخصی و خوب با والی و یا فرمانده پولیس داشته باشد به معلومات موثق دسترسی میداشته باشد و هرگاه از دایره دوستی حکام دور بوده و گزارش‌های سلیقه‌ی‌ی تهیه نکند از دسترسی به اطلاعات محروم می‌باشد. در بعضی ولایات حکام محلی سعی می‌کنند که خبرنگاران را تطمیع نموده و از نشر گزارش‌های انتقادی جلوگیری نمایند.

میزان همکاری مسوولان درجه یک ولایات با خبرنگاران متفاوت است. برخی از مسوولان همکاری خوب و برخی همکاری همراه با تبعیض و بعضاً هم همکاری لازم در ارایه معلومات نمی‌نمایند. بیشتر اوقات دفاتر والی‌ها و فرماندهی ارتش مستقر در ولایات مناسبات نیم‌بندی با خبرنگاران دارند زیرا آنها علاقمند نشر خبرها و گزارش‌ها به نفع خودشان می‌باشند و اما همین مسوولان از دادن معلوماتی که خبرنگاران نیاز دارند خود داری ورزیده و یا دفع الوقت می‌نمایند.

گذشته از اداراتی که در بالا ذکر شد، اکثر ادارات محلی، قانونی زیر نام دسترسی به اطلاعات را نمی‌شناسند و خود را ملزم به ارایه اطلاعات با وصف اینکه قانونی هم درین زمینه وجود دارد، نمیدانند. از جانب دیگر حضور زورمندان محلی در مناطق دور افتاده و ولایات نا امن کار اطلاع رسانی را دشوار نموده و مانع چرخش آزاد اطلاعات می‌گردند.

مشکلات درون سازمانی و اداری خبرنگاران افغانستان

خبرنگاران در افغانستان هنوز هم با مشکلات جدی درون سازمانی مواجه هستند. استخدام و انفکاک کارکنان رسانه‌ی مطابق قانون کار و مقرر طرز تاسیس و فعالیت رسانه‌های همگانی صورت نمی‌گیرد. برخی از رسانه‌ها حتا از داشتن پالیسی اداری محروم می‌باشند و خبرنگاران و کارکنان رسانه‌ی همانند کارگران روز مزد بدون در نظر داشت مراحل اداری استخدام و به سادگی و بدون دلیل مؤجه برکنار می‌شوند چه بسا که برخی‌ها حقوق ماهوار شان هم پرداخته نمی‌شود.

گرچه معینیت نشراتی وزارت اطلاعات و فرهنگ مصرانه از رسانه‌ها خواسته است که کاپی قراردادهای خویش را به این وزارت بفرستند اما اصلا هیچ صاحب امتیاز و مالک رسانه خود را مکلف به ارایه معلومات در این زمینه نمیدانند. در حالی که این تقاضا بر مبنای قانون رسانه‌ها، قانون کار، و مقرر طرز تاسیس و فعالیت رسانه‌های همگانی خصوصی بوده و رسانه‌ها باید در استخدام و انفکاک این اسناد تقنینی را جدا رعایت نمایند.

خبرنگاران زن و کارکنان رسانه‌ی شکایت می‌کنند که از تسهیلات قانونی در رخصتی‌ها و غیره موارد برخوردار نبوده و اکثرا با مشکلات جدی مواجه می‌باشند.

تا هنوز کمیته حل منازعات اداری مطابق مقرر طرز تاسیس و فعالیت رسانه‌های همگانی ایجاد نشده و بسیاری از دعاوی‌ها میان خبرنگاران و رسانه‌ها بدون رسیدگی باقی مانده است. در بسیاری موارد این شکایات به کمیسیون امور رسانه‌های همگانی فرستاده می‌شود که به دلیل عدم اسناد لازم مانند کاپی قراردادها این دعاوی لاینحل باقی می‌ماند.

سهل انگاری رسانه‌ها در قسمت مصونیت کارمندان شان

بسیاری از رسانه‌ها وقتی گزارشگران خویش را به خطوط جنگ و یا مناطق نا امن می‌فرستند آنها را با وسایل ایمنی مجهز نمی‌سازند گویا دغدغه‌ای در مورد امنیت آنها ندارند. بیشتر این گزارشگران با لباس عادی بدون کلاه و واسکت زرهی عازم جبهات جنگ می‌شوند و حتا هیچ آرم و نشانی که هویت آنها را برای طرفین جنگ مشخص بسازد وجود نمیداشته باشد. به همین دلیل حیات این گزارشگران به خطر جدی مواجه می‌گردد.

همچنان سفر به مناطق نا امن یا خطوط جنگ بدون هماهنگی با نیروهای ارتش خطر کشته شدن خبرنگاران را افزایش میدهد. و یاهم حرکت کردن در میان قطار موترها و سربازان ارتش که به مناطق خطرناک می‌روند سبب می‌گردد تا حین حمله تروریستان، خبرنگاران نیز کشته شوند.

همچنان بسیاری از رسانه‌ها خود را مکلف نمیدانند که برای گزارشگران آموزش‌های گزارشگری از جنگ و یا صحنه‌های رویداد‌های تروریستی، آشوب و تظاهرات برگزار نمایند و این نقیصه سبب می‌شود که خبرنگاران به دلیل عدم آگاهی از آموزش‌های لازم، مورد ضرب و شتم قرار گرفته و حتی جراحت بردارند. کمیته مصونیت تلاش ورزیده است تا خبرنگاران و گزارشگران آموزش‌های ایمنی را سپری نمایند. درین راستا برنامه‌های آموزشی متنوع در کابل و ولایات توسط کمیته برگزار شده است.

اعمال خشونت در برابر خبرنگاران و رسانه‌ها

گسترش جنگ و نا امنی از شرق و جنوب به شمال و غرب کشور تهدید در برابر خبرنگاران را افزایش بخشیده است. در گذشته هم خبرنگاران از سوی طالبان با خطرات جانی مواجه بودند که یا مستقیم توسط آنها به قتل رسیده‌اند و یاهم به اثر ماین گذاری این گروه به شهادت رسیده‌اند. که شهید شدن نعمت الله زهیر خبرنگار آریانا نیوز در ولایت هلمند و شمار دیگر از خبرنگاران توسط این گروه مؤید این ادعاست.

اما در دو سال قبل وقتی خبرنگاران با مشکلی مواجه شده و یا هم مورد تهدید برخی از افراد طالبان قرار می‌گرفتند با تماس با سخنگویان این گروه، خویش را از میزان خطر مطلع می‌ساختند. اما پس از حمله طالبان بر شهر کندز این رابطه‌ها گرفتار چالش‌های جدی شد زیرا کمیسیون نظامی طالبان رسماً تلویزیون‌های طلوع و یک را تهدید به حمله نمودند که چند ماه بعد از این تهدید، بر کارمندان موبی‌گروپ در شهر کابل حمله شد و هفت تن از کارمندان گروه رسانه‌ی موبی‌گروپ را به شهادت رسانیدند.

در این اواخر بیشتر شدن فعالیت گروه های متعدد سبب شده است که خبرنگاران مورد تهدید های بیشتر قرار گیرند . داعشیان که بیشتر از دو سال میشود در برخی از ولایات به ویژه ولایت های شرقی کشور فعالیت داشته و حملات انتحاری را در کابل و سایر ولایات سازمان دهی نموده اند. در دسر تازه ای را برای رسانه ها و خبرنگاران خلق نموده اند. حمله این گروه بر ساختمان رادیو تلویزیون ملی ننگرهار در شهر جلال آباد نشان داد که این گروه قسی القلب تر از طالبان بوده در کشتن افراد ملکی گوی سبقت را از طالبان نیز ربوده اند.

کمیته ، به سندی دست یافته است که نشان می دهد والی و مسوولان امنیتی آن ولایت از حمله آگاهی کامل داشتند اما هیچ تدابیر جدی برای تامین امنیت ساختمان رادیو تلویزیون ملی و کارکنان روی دست نداشتند که سبب رویداد خونین شد.

تاسف بار اینکه ساختمان رادیو تلویزیون ملی در شهر جلال آباد حالا هم از تدابیر جدی امنیتی برخوردار نبوده و ممکن است در حملات مشابه جان شماری دیگر از کارکنان ، رادیو تلویزیون ملی ننگرهار به خطر مواجه گردد. کارمندان این رسانه پیشنهاد کردند که برای تامین امنیت شان، باید به یک جای امن منتقل شوند اما تا هنوز این پیشنهاد از جانب دولت پذیرفته نشده است.

رادیوی داعش (رادیو خلافت) که از مدتی به این سو دوباره به نشرات آغاز کرده خبرنگاران و رسانه های محلی ننگرهار را به صورت مداوم تهدید به مرگ و حمله می نماید . داعش از آنها می خواهد که وظایف شان را ترک نمایند. با نشرات رادیو داعش ، این نگرانی وجود دارد که همزمان با بلند رفتن تهدید ها شماری از خبرنگاران محلی ننگرهار وظایف خود را ترک نموده از آن ولایت را بیرون شوند.

تهدید های مستقیم و تیلفونی از سوی گروه های تروریستی علیه خبرنگاران و رسانه ها در حال افزایش است، در چندین مورد طالبان به رادیو های محلی دستور توقف نشر اعلانات دولتی ، برنامه های تفریحی و موسیقی و همچنان جلوگیری از نشر صدای زنان را داده اند . طالبان هشدار داده اند که اگر رادیو های یاد شده به هشدارها ی آنها توجه نکنند، حتمن مورد حمله قرار می گیرند.

لوگر یکی از این ولایات است که شماری از رادیوهای محلی در آن ولایت که با مشکلات زیادی از این دست مواجه می باشند. تعیین تکلیف از سوی گروه های تروریستی برای رسانه ها ، می تواند خطر جدی توقف نشرات برخی از رسانه های محلی و یا تحت نفوذ قرار گرفتن محتوای این رسانه ها توسط گروه های یاد شده را در پی داشته باشد که در آنصورت ما شاهد یک عقب گرد خطرناک در سکتور رسانه یی کشور بوده و آزادی بیان و آزادی رسانه ها بار دیگر آماج سانسور توقیف قرار خواهد گرفت.

نگاهی بر وضع کاری خبرنگاران زن در افغانستان

با وجود مشکلات و چالشهای فرا راه خبرنگاری، خبرنگاران زن به کار در رسانه ها و اطلاع رسانی ادامه میدهند. گرچه در چند سال اخیر حضور خانم ها در رسانه ها به دلیل افزایش نا امنی و تهدید های گروه های تروریستی علیه رسانه ها و خبرنگاران کم شده است، اما هنوز هم خبرنگاران زن با تعهد کار خود را در رسانه ها ادامه میدهند. امروز عملاً در ۱۰ ولایت کشور یعنی زابل، ارزگان، غور، پنجشیر، پکتیکا، سرپل، لوگر، نورستان، لغمان و کنر خبرنگار و کارمند رسانه یی خانم در رسانه های ولایات حضور ندارند.

چون یک بخش مهم کاری کمیته مصونیت بهبود وضعیت خبرنگاران زن در رسانه ها میباشد، کمیته در شش ماه اول سال ۲۰۱۷ چندین نشست را در زمینه بررسی آزار و اذیت جنسی خبرنگاران زن در محیط کاری و اجتماع برگزار نموده و روی مسوده طرز العمل منع آزار و اذیت جنسی بحث نمودند.

همچنان در بیش از یک دهه گذشته خبرنگاران زن با هر مشکلی به ویژه آزار و اذیت جنسی که مواجه میشدند از ترس این که مبادا در اجتماع تحقیر شوند از صحبت روی این گونه موارد احتراز می کردند اما اکنون خبرنگاران زن این سنت را شکسته و در مورد مشکلات پوشیده حوزه زنان آزادانه صحبت می کنند. و از نوشتن و صحبت در رسانه ها در این موارد ابا نمی ورزند.

در مورد زنان خبرنگار در کابل باید گفت که وضعیت آنها نسبت به گذشته روبه بهبود است، اما هنوز هم از نبود قرارداد های قانونی شکایت مینمایند. گفتنی است که در کنار ده ها تلویزیون فعال در شهر کابل به تازگی تلویزیونی بنام زن به فعالیت آغاز نموده که سبب دلگرمی خبرنگاران زن گردیده است.

چالش ها علیه کار زنان خبرنگار در ولایات افزایش یافته است. در هرات اکثر دخترانی که از دانشکده روزنامه نگاری فارغ می گردند، کمتر حاضر میشوند که در رسانه ها کار کنند. چون تبلیغات سوء علیه رسانه ها در آن ولایت شدت داشته و خانواده ها اجازه نمی دهند که دخترشان در رسانه ها مشغول شوند.

لذا اکثر این دختران به شغل معلمی روی میاورند تا از آزار وادیت مردم و خانواده ای شان در امان باشند. اما تلاش برای توسعه کار رسانه یی برای زنان ادامه دارد. که از جمله می توان از فعالیت خبرنگاران زن می توان یاد هانی کرد که اخیراً نهادی را بنام نهاد بانوان خبرنگار در شهر هرات تاسیس کردند تا از حقوق خبرنگاران زن بصورت متحدانه دفاع نمایند. همچنان رادیو عصر که ویژه خانم ها بوده ودر هرات فعالیت داشت به دلیل مشکلات مالی از نشرات بازماند.

در حوزه شمال به ویژه ولایت بلخ وضع خبرنگاران خانم نسبت به ولایات دیگر کشور بهتر است و علاقمندی دختران به کار در رسانه ها به وضوح دیده میشود، اما مشکلات مالی رسانه ها اجازه نمیدهد تا کارکنان شان را افزایش دهند.

فعالیت مداوم رادیو های ویژه زنان در این ولایت (رادیو رابعه بلخی و رادیو بانو) نمایانگر وضع بهتر کار خبرنگاران زن در این ولایت می باشد. این رادیو ها توسط خود زنان اداره شده و برنامه های شان مخاطبان زیادی دارد.

در ولایات قندهار و ننگرهار به دلیل حضور نیروهای تروریستی و حاکمیت ارزش های سنتی فعالیت های زنان به صورت کل، به ویژه خبرنگاران زن با مشکلات جدی مواجه بوده لذا حضور زنان در رسانه های این ولایات کمرنگ می باشد و گاهی اصلاً زنان در رسانه های این ولایت حضور نمیابند.

در برخی ولایات دیگر چون بامیان و به صورت نسبی ولایات تخار و مرکز بدخشان وضع بهتر است و زنان می توانند در رسانه های محلی کار نمایند اما وضع امنیتی ولسوالی ها در ولایات بدخشان و تخار هم برای کار زنان مساعد نیست.

در حوزه جنوب کشور نیز وضع مناسب نیست در رادیو د هیلو کاروان در شهر خوست که بیش از ده خبرنگار و کارکن رسانه یی زن کار می کرد اکنون فقط تعدادی اندکی از آنها به صورت رضا کارانه کار می نمایند. در سایر رسانه های پکتیا و خوست هم کمبود زنان شاغل کاملاً محسوس بوده ولایت پکتیکا اصلاً زنان در رسانه ها کار نمی کنند ، رادیو های محلی آن ولایت از این بابت با مشکلات زیادی مواجه می باشند.

در ولایت لوگر هم وضع به همین منوال است از یک سو تهدید طالبان و از جانب دیگر مشکلات مالی و سنت های قبیله ای مانع حضور فعال زنان در رسانه ها می گردد.

اما با وجود مشکلات فوق، زنان خبرنگار اکنون به این آگاهی رسیده اند که باید از حقوق خویش به دفاع برخاسته در کنار خبرنگاران مرد در سنگر دفاع از ارزش های انسانی قرار داشته باشند. این تحرک زنان ژورنالیست این امیدواری را به وجود آورده است که آزادی بیان و آزادی رسانه ها نهادینه شده و تغییر این وضع برای سیاست مداران محافظه کار و گروه های تروریستی آسان نه خواهد بود.

نتیجه گیری:

چالش های امنیتی علیه خبرنگاران در حال افزایش است. بلند رفتن میزان بی ثباتی و نا امنی در کشور مستقیماً میزان خشونت و تهدید علیه خبرنگاران را افزایش میدهد. گروه های تروریستی بزرگترین تهدید را متوجه خبرنگاران میسازند. افزایش تهدید گروه داعش علیه رسانه ها و خبرنگاران به ویژه در حوزه شرق کشور نگرانی های جدی را در زمینه مصونیت خبرنگاران بمیان آورده است.

افزایش تهدید علیه رسانه ها و تلاش گروه های تروریستی برای کنترل محتوای رسانه ها بواسطه تهدید، نگرانی جدی را در مورد خود سانسوری و آزادی محتوایی رسانه ها را بمیان آورده است. گروه های تروریستی در ضمن اینکه بالای رسانه ها فشار میاورند که اخبار مربوط به فعالیت های این گروه ها را نشر نمایند، رسانه ها را در مناطق نا امن وادار میسازند تا اعلانات دولتی خصوصاً اعلانات نیرو های امنیتی، برنامه های تفریحی، موسیقی و صدای زنان را نشر نکنند، ورنه مورد حمله قرار میگیرند.

با وصف اینکه حکومت افغانستان برخی تدابیر لازم را به خاطر تامین مصونیت خبرنگاران روی دست گرفته است، که عمده ترین آن ایجاد کمیته مشترک برای امنیت و مصونیت خبرنگاران میباشد، اما این اقدامات بدلیل ضعف در ادارت، نتایج مطلوب را تاکنون ببار نیاورده است. در ضمن سهل انگاری نیرو های امنیتی در قسمت تامین امنیت رسانه ها خصوصاً بعد از دریافت تهدید علیه رسانه ها قابل نکوهش میباشد. نسبت به هر زمان دیگر، امروز نیاز جدی تر برای حفظ آزادی بیان و رسانه ها وجود دارد زیرا آزادی بیان و رسانه ها بزرگترین دستاورد یک و نیم دهه گذشته کشور می باشد.

اکثریت رسانه ها توجه لازم در قسمت امنیت و مصونیت کارمندان شان، خصوصاً خبرنگارانی که به جبهات جنگ بخاطر پوشش خبری فرستاده میشوند، ندارند. در حالی که توجه و اتخاذ تدابیر لازم برای تامین مصونیت کارمندان و خبرنگاران، مکلفیت قانونی، اداری و اخلاقی ادارات رسانه یی میباشد.

خبرنگاران در افغانستان هنوز هم با مشکلات جدی درون سازمانی مواجه هستند. استخدام و انفکاک کارکنان رسانه یی مطابق قانون کار و مقرر طرز تاسیس و فعالیت رسانه های همگانی صورت نمیگیرد. برخی از رسانه ها حتا از داشتن پالیسی اداری محروم می باشند و خبرنگاران و کارکنان رسانه یی همانند کارگران روز مزد بدون در نظر داشت مراحل اداری استخدام و به سادگی و بدون دلیل موجه برکنار می شوند چه بسا که برخی ها حقوق ماهوار شان هم پرداخته نمیشود. تخطی از قانون کار و مقرر طرز تاسیس و فعالیت رسانه ها در دفاتر رسانه ها مرسوم می باشد که حقوق خبرنگاران اکثراً تلف می گردد.

تداوم نارسایی ها در قسمت دسترسی به اطلاعات نیز از چالشهای جاری در نیمه اول سال روان بوده و این نقیصه برطرف نشده است. اکثر سخنگویان دولتی و اولیای امور چه در مرکز و ولایات از دادن پاسخ و ارایه اطلاعات دقیق و به موقع به خبرنگاران طفره رفته سعی می کنند، معلومات کتمان شود. عدم ارایه آمار دقیق از واقعات تروریستی توسط حکومت اعتبار حکومت را در قسمت ارایه آمار و اطلاعات از وقایع تروریستی تضعیف نموده است. مثال های واضح آنرا میتوان در حمله بر شفاخانه سردار محمد داود خان و قول اردوی ۲۰۹ شاهی در یافت نمود. این امر باعث شده است که خبرنگاران به منابع غیر رسمی در زمینه اخذ آمار تلفات مراجعه نمایند، امریکه نه تنها سردرگمی در میان رسانه ها و مخاطبین آن ها ایجاد مینماید، بلکه به پیکره حکومت بعنوان دستگاه رسمی اطلاع دهی آسیب رسانیده و زمینه بیشتر تبلیغاتی گروه های تروریستی را فراهم می نماید.

در حکومت افغانستان سیستم منظم و معیاری برای جمعآوری اطلاعات وجود ندارد. این یکی از دلایل نارسایی حکومت در قسمت ارایه اطلاعات به خبرنگاران میباشد. نظام فعلی جمعآوری اطلاعات یا کهنه است، یا غیر معیاری و یا اصلاً سیستمی برای آن وجود ندارد.

حضور خبرنگاران خانم در رسانه ها بدلیل افزایش نا امنی و تهدیدات علیه رسانه ها کاهش یافته است. این امر خصوصاً در ولایات ایکه نا امنی در آن بیشتر است، بصورت بارز مشاهده میشود. کاهش حضور زنان در رسانه ها باعث میشود تا موضوعاتی مربوط به خانم ها کمتر مورد پوشش قرار گیرد.

پیشنهادات

- با گسترش نا امنی در کشور و افزایش میزان تهدید و خشونت علیه خبرنگاران، دولت افغانستان باید تدابیر جدی ایمنی را برای خبرنگاران و رسانه ها روی دست گرفته و سعی نماید تا جلو تلفات خبرنگاران و روزنامه نگاران در افغانستان گرفته شود. در صورت جدیت اجرای هدايات کمیته مشترک مصونیت و امنیت که سال گذشته توسط حکومت ایجاد شد، میتوان تا حدی زیادی مشکلات امنیتی خبرنگاران و رسانه ها را رفع نمود. این کمیته باید صلاحیت های صریح قانونی را در صورت بروز خطر در مورد رسانه ها و خبرنگاران داشته باشد. همکاری ارگانهای امنیتی با خبرنگاران و رسانه ها با حفظ استقلالیت آنها باید افزایش یابد، اما به هیچ وجه سعی در سانسور معلومات و اعمال نفوذ در نشرات رسانه ها صورت نگیرد.
- رسانه ها نیز باید تدابیر جدی بخاطر بهبود مصونیت کارمندان شان روی دست گیرند. بهبود محافظت و امنیت محیط کاری، ایجاد پالیسی و طرز العمل های مصونیت، تهیه برنامه های آموزش تامین مصونیت و کمک های اولیه برای کارمندان، تهیه تسهیلات ایمنی برای خبرنگاران هنگام تهیه گزارش از جبهه جنگ و تهیه برنامه های روان درمانی در صورت بروز واقعه از جمله کار هایی است که رسانه ها میتوانند اجرا نمایند. رسانه ها میتوانند از کمیته مصونیت درین زمینه طلب همکاری نمایند.
- مصونیت کاری و فیزیکی باید در اولویت کاری تمام خبرنگاران باشد. هیچ خبر نمیتواند ارزش بلند تر از جان خبرنگار را داشته باشد. خبرنگاران باید تمام تلاش را در قسمت تامین مصونیت خود انجام دهند. در صورت نیاز به همکاری در این زمینه، خبرنگاران میتوانند با کمیته مصونیت تماس بگیرند.
- نهاد های حامی رسانه ها باید هرچه بیشتر تلاش نمایند تا حکومت افغانستان کمک لازم برای تامین مصونیت به رسانه ها انجام دهد. با در نظر داشت افزایش میزان تهدید، نیاز به اقدامات پیشگیرانه بیشتر شده است. هماهنگی و همکاری بیشتر بین این نهاد ها موثریت کاری را بیشتر میسازد.
- حکومت و ارگانهای سکتور خصوصی باید زمینه سهل دسترسی به اطلاعات را مساعد ساخته و حکومت از آرایه آمار غیر دقیق و کتمان حقایق حملات تروریستی اجتناب ورزد. در صورت اینکه اعتبار حکومت بعنوان دستگاه رسمی اطلاع دهی از بین رود، چرخش اطلاعات غیر موثق که از منابع غیر رسمی گرفته میشود، فضای اطلاعاتی را مغشوش ساخته و باعث تضعیف بیشتر روحیه مردم میگردد. این امر زمینه را برای موفقیت کارزار تبلیغاتی گروه های تروریستی بیشتر خواهد کرد.
- حکومت افغانستان باید کمیسیون نظارت بر دسترسی به اطلاعات را تقویت نموده و به آنها صلاحیت های لازم در قسمت تطبیق قانون حق دسترسی به اطلاعات اعطاء نماید. همچنان قانون دسترسی به اطلاعات تعدیل گردد تا کمیسیون نظارت به قالب کمیسیون مستقل بتواند فعالیت نماید.
- حکومت باید برخورد تبعیض آمیز برخی مقامات حکومتی به ویژه والیان را با خبرنگاران در قسمت دسترسی به اطلاعات اصلاح نماید تا اطلاعات بصورت یکسان در اختیار همه خبرنگاران قرار گیرد. در ضمن حکومت باید تعداد سخنگویان را خصوصا در نهاد هاییکه تقاضای خبرنگاران در آن بیشتر است، افزایش دهد.
- نظام جمع آوری اطلاعات در حکومت افغانستان بصورت معیاری نیست. به همین دلیل نهاد های حکومتی یا آمار ندارند و در صورت وجود آن، این آمار با آمار نهاد های خارجی مانند بانک جهانی و بنیاد آسیایی مطابقت ندارد. حکومت باید سیستم منظم و معیاری برای جمع آوری اطلاعات ایجاد نماید.
- مشکلات دورن سازمانی رسانه ها باید توسط وزارت اطلاعات و فرهنگ با جدیت پیگیری شده و مالکان رسانه ها مجبور شوند تا قرارداد های شان را مطابق قانون کار و مقرر ه طرز تاسیس و فعالیت رسانه های همگانی تنظیم نمایند.
- با در نظر داشت کاهش حضور خبرنگاران زن در رسانه ها، رسانه ها باید تبعیض مثبت به خبرنگاران زن در قسمت استخدام و ترفیع اداری قایل شوند. حضور کم رنگ خانم ها در رسانه ها باعث میگردد که موضوعات مربوط به حوزه زنان و حقوق شان کمتر مورد پوشش و بازتاب قرار گیرد.

- وزارت اطلاعات و فرهنگ و نهاد های رسانه یی باید قانون جرایم سایبری را مورد بررسی مجدد قرار داده هرگاه مواردی مخالف ارزش های حقوق بشری و مفاد قانون اساسی افغانستان شناسایی میشود، باید تعدیل گردد.
- جامعه جهانی باید در قسمت بهبود مصونیت خبرنگاران و حفظ آزادی رسانه ها موقف مشخص اخذ نموده و برنامه های حمایتی را درین زمینه روی دست گیرند. دست آورد افغانستان در عرصه رسانه ها و آزادی بیان مدیون کمک های سخاوتمندانه مالی، سیاسی و اخلاقی جامعه بین المللی بوده فلهدا جامعه جهانی نباید اجازه دهد که این دست آورد تضعیف گردیده و یا از بین رود.